

Bijlage: Onderbouwing en Evaluatie van het voorstel (CW3.1)

Op basis van Artikel 3.1 in de comptabiliteitswet wordt bij voorstellen een toelichting verwacht op nagestreefde doelstellingen, doeltreffendheid, doelmatigheid, ingezette beleidsinstrumenten en financiële gevolgen voor het Rijk en, waar mogelijk, maatschappelijke sectoren. Voorstellen die tot een substantiële beleidswijziging leiden dienen ook een evaluatieparagraaf te bevatten conform de motie Van Weyenberg en Dijkgraaf.

Onderdeel	Toelichting
Toelichting Nagestreefde doelen	<i>Algemeen</i> Het Nationaal Groeifonds beoogt de economische groei op de lange termijn te verhogen. Een hogere economische groei is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen en welvaart in brede zin te bevorderen. De projecten die worden gehonoreerd in deze ronde dragen bij aan het vergroten van het Nederlandse verdienvermogen en adresseren bovendien een aantal belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Uit de eerste beoordelingsronde blijkt dat de verwachte impact van de meeste voorstellen op het verdienvermogen positief is. Volgens de experts die zijn geraadpleegd door de commissie, zouden de positief beoordeelde projecten mogelijk een 0,5% structureel bbp-effect kunnen hebben, mits deze projecten ook door bijdragen van anderen worden gesteund en volledig en succesvol worden uitgevoerd. Onderstaand wordt ingegaan op het nagestreefde doel per voorstel dat een bijdrage ontvangt en/of waarvoor een reservering wordt gedaan door de adviescommissie. <u>Pijler Kennisontwikkeling</u> <i>Leven lang Ontwikkelen</i> Dit voorstel beoogt bij te dragen aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Door in te zetten op een goede infrastructuur voor leven lang ontwikkelen (LLO) wordt de duurzame inzetbaarheid van werknemers versterkt en wordt gestimuleerd dat de vaardigheden van de beroepsbevolking aansluiten bij de uitdagingen van de toekomst. Het deel waarvoorwaardelijk 45 mln. aan wordt toegekend, betreft de ontwikkeling van een digitaal scholingsaanbod. In het ingediende voorstel wordt beoogd dat jaarlijks 15 duizend mensen een scholingstraject starten nadat zij het scholingsoverzicht hebben gebruikt. De precieze doelstelling kan nog wijzigen op basis van de wijzigingen in het voorstel waartoe de commissie verzoekt totdat tot toekenning van middelen kan worden overgegaan. Het deel waarvoor een reservering wordt gemaakt (45 mln. euro), betreft het doen van een pilot met ontwikkeladviezen. Wat de beoogde steekproefgrootte is, moet blijken uit een nader projectplan dat opnieuw door de commissie zal worden beoordeeld.

Transitie naar innovatief en toekomstbestendig onderwijs

Beoogd doel is om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen en deze toekomstbestendig te maken door een impuls te geven aan de digitalisering van het onderwijs. De voorwaardelijke toekenning (80 mln. euro) waartoe wordt besloten, betreft de ontwikkeling van het Nationaal Onderwijslab. Er worden jaarlijks ontwikkelthema's vastgesteld waarvoor nieuwe nieuwe (digitale) toepassingen moeten worden ontwikkeld. Doelstelling is dat voor minstens 90% van de geïdentificeerde thema's prototypes worden voorbereid (*leading indicator*). Vervolgens moet de helft tot een gevalideerd prototype leiden met een aantoonbaar beter effect ten aanzien van de leerresultaten en/of tijdswinst voor leraren (*in-between indicator*). Daarnaast worden er middelen gereserveerd (63 mln. euro) voor de opschaling van de in het Onderwijslab ontwikkelde prototypes (op het gebied van digitale hulp- en leermiddelen), door subsidies aan startups en scale-ups te verstrekken. Dit bedrag wordt op basis van een nieuw plan uitgekeerd in nog te bepalen fasering en onder voorwaarden nadat blijkt uit een evaluatie van het Onderwijslab dat er een voldoende aantal wetenschappelijk gefundeerde innovaties zijn ontwikkeld die leiden tot een onderbouwde leerwinst.

Pijler R&D&I

AINed

Doel is om het potentieel van kunstmatige intelligentie voor de Nederlandse economie te benutten en daarmee het verdienvermogen te versterken. Kunstmatige intelligentie wordt gezien als technologie die van grote waarde kan zijn in verschillende maatschappelijke domeinen, zoals de zorg en mobiliteit. Het kan de productiviteit verhogen, door slimme oplossingen te bieden voor maatschappelijke problemen. De indieners willen de eerste fase van twee jaar focussen op vier toepassingsgebieden op het gebied van high tech, mobiliteit, gezondheid en energie. Daarbij wordt zowel ingezet op het scholen van nieuw talent als het werken aan praktische toepassingen.

Groenvermogen

Beoogd doel is om de toepassing van groene waterstof versneld mogelijk te maken en daarbij een bijdrage te leveren aan duurzame economische groei en het verminderen van de CO₂-uitstoot. De voorwaardelijke toekenning van 73 mln. euro is bestemd voor de eerste twee jaar van het programma en bestaat uit: eerste waterstofprojecten, onderzoek, human capital en programmamanagement. Deze bedragen worden toegekend op de voorwaarde dat de indieners het

voorstel aanpassen, waarbij ook de doelstellingen nader worden geconcretiseerd

Health-RI

Het voorstel beoogt innovatie aan te wakkeren in de gezondheidszorg en daarmee bij te dragen aan efficiëntere en kwalitatief hoogstaandere zorg. Hiertoe wordt een geïntegreerde, nationale gezondheidsdata- en onderzoeksinfrastructuur ontwikkeld die gezondheidsdata uit de databases van Nederlandse ziekenhuizen en zorgorganisaties, kennisinstellingen, organisaties in de publieke gezondheid, patiëntenorganisaties, gezondheidsfondsen en bedrijven gestandaardiseerd met elkaar verbindt, zodat de data ten behoeve van innovatie toegankelijk worden.

Quantum Delta Nederland

Met dit voorstel wordt gepoogd om de wetenschappelijke positie op het gebied van quantumtechnologie te versterken en deze ook om te zetten in het creëren van economische waarde. Middels dit voorstel kan worden voortgebouwd op de nationale agenda op het gebied van quantum en het al bestaande ecosysteem. Tegelijkertijd staat quantumtechnologie (ook wereldwijd) nog relatief in de kinderschoenen en is het groeipotentieel groot. Er wordt ingezet op drie sporen (1) quantumcomputing (2) quantumnetwerken en (3) quantumsensoren. Een belangrijk onderdeel van het programma is het ontwikkelen van een onderzoeks- en innovatie ecosysteem. Daar vindt kruisbestuiving plaats tussen verschillende technologiegebieden en bedrijfsleven

RegMed XB (Regenerative Medicine Crossing Borders)

Doel van het voorstel is om de regeneratieve geneeskunde een impuls te geven. In vier pilotfabrieken wordt gewerkt aan de ontwikkeling van behandelingen die gebruikmaken van het zelfherstellend vermogen van het lichaam.

Pijler Infrastructuur

Schaalsprong Metropolitaan OV en Verstedelijking Zuidelijke Randstad

Dit voorstel heeft als doel om een bijdrage te leveren aan het oplossen van knelpunten in het landelijke en lokale/regionale OV-systeem, met een focus op de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Zuidelijke Randstad. Het onderdeel waarvoor de commissie adviseert een reservering te maken beoogt een uitbreiding van de spoorcapaciteit tussen Delft en Schiedam-Centrum te bewerkstelligen en het knelpunt bij station Laan van Nieuw Oost-Indië aan te pakken.

	<i>Schaalsprong Metropoolregio Amsterdam en verstedelijking</i> Het voorstel beoogt de bereikbaarheid van de Metropoolregio Amsterdam te verbeteren. Het deel waarvoor de commissie adviseert een reservering te maken, beoogt specifiek om het doortrekken van de Noord/Zuidlijn van Amsterdam Zuid naar Schiphol mogelijk te maken. <i>Brainport</i> Het voorstel beoogt de bereikbaarheid en het leef- en vestigingsklimaat van de Eindhovense regio te versterken. Het onderdeel waarvoor de commissie adviseert een reservering te maken, richt zich op het ontwikkelen van een duurzaam en intelligent mobiliteitssysteem.
Ingezette beleidsinstrument(en)	De investeringen uit het Groeifonds die via de vakdepartementen lopen hebben in de regel de vorm van directe bekostiging (subsidies, aanbestedingen). De investeringen zijn van incidentele en niet-reguliere aard. Door te toetsen op additionaliteit aan private investeringen en bestaande publieke investeringen wordt geborgd dat er enkel wordt geïnvesteerd in projecten die anders niet tot stand waren gekomen. Het kabinet neemt het advies van de commissie over om te werken met drie modaliteiten voor het honoreren van voorstellen: 1) <i>Toekenning</i>: een voorstel of onderdeel daarvan voldoet zoals ingediend en hoeft niet of slechts in geringe mate te worden aangepast. Het aangevraagde bedrag wordt toegekend. 2) <i>Voorwaardelijke toekenning</i>: een voorstel of onderdeel daarvan is aantrekkelijk, maar heeft behoefte aan versterking op een aantal punten. Het toegekende bedrag komt ter beschikking nadat aan de voorwaarden is voldaan. 3) <i>Reservering</i>: de commissie ziet in (onderdelen van) een voorstel nadrukkelijk de potentie, maar er wordt, in afwachting van nadere onderbouwing of aanpassing, nog niet de gevraagde bijdrage toegekend. Indieners wordt de kans geboden hun voorstel aan te passen. De commissie brengt op basis van de aanpassing opnieuw (zwaarwegend) advies uit aan de fondsbeheerders, waarna een definitief kabinetsbesluit over toekenning zal volgen.
Financiële gevolgen voor het Rijk	Het kabinet neemt het advies van de adviescommissie over met betrekking tot welke (delen van) voorstellen gehonoreerd dienen te worden. Het totaal aan toekenningen en voorwaardelijke toekenningen waartoe wordt overgegaan telt op tot 646 mln. euro.

	Voor een aantal voorstellen doet de commissie een reservering, wat inhoudt dat zij rekening houden met eventuele toekenning van middelen aan verbeterde versies van deze voorstellen in volgende rondes. De voorstellen waarvoor een reservering wordt gedaan, hebben vooralsnog dus <i>geen</i> financiële gevolgen voor het Rijk. Eventuele financiële gevolgen zullen pas materialiseren zodra het voorstel opnieuw is ingediend bij een volgende ronde, het voorstel dan positief wordt beoordeeld en het kabinet vervolgens (op basis van het advies van de commissie) besluit om het verbeterde voorstel te honoreren. Het totaal aan reserveringen is 3.417 mln. euro. Er worden onvoorwaardelijk middelen toegekend aan (een deel van¹) de volgende projecten (totaal: 121 mln. euro): • AiNed: 44 mln. euro • Quantum Delta Nederland: 54 mln. euro • RegMed: 23 mln. euro Er worden voorwaardelijk middelen toegekend aan (een deel van) de volgende projecten (totaal 525 mln.): • Leven Lang Ontwikkelen: 45 mln. euro • Transitie naar innovatief en toekomstbestendig onderwijs: 80 mln. euro • AiNed: 44 mln. euro • RegMed XB: 33 mln. euro • Groenvermogen: 73 mln. euro • Health-RI: 22 mln. euro • Quantum Delta Nederland: 228 mln. euro Voor onderstaande projecten maakt de commissie een reservering (totaal: 3471 mln. euro). Dit heeft (nog) geen gevolgen voor de Rijksbegroting. • Leven Lang Ontwikkelen: 45 mln. euro • Transitie naar innovatief en toekomstbestendig onderwijs: 63 mln. euro • AiNed: 188 mln. euro • Groenvermogen: 265 mln. euro • Health-RI: 47 mln. euro • Quantum: 333 mln. euro • Schaalsprong OV Zuidelijke Randstad: 1000 mln. euro • Schaalsprong OV MRA: 1500 mln. euro • Brainport: 30 mln. euro In de begroting zal een overzicht van de reserveringen extracomptabel worden bijgehouden.
Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren – als van toepassing	De financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren verschillen per voorstel. Voor een aantal projecten geldt dat er sprake is van bijdrages van andere partijen, zoals decentrale overheden en

¹ In haast alle gevallen betreft de toekenning waartoe het kabinet besluit (op voordracht van de commissie) niet het volledige bedrag dat is aangevraagd door de indieners. De hier weergegeven bedragen betreffen dan ook het besluit van het kabinet en niet de volledige omvang van de ingediende voorstellen.

bedrijven. De commissie gaat, op basis van de ingediende voorstellen, uit van onderstaande bijdrages van andere partijen.

<i>Voorstel</i>	<i>Verwachte bijdrage anderen</i>
AiNed	295 mln. euro
Groenvermogen	316 mln. euro
Health-RI	41 mln. euro
RegMed	160 mln. euro
Quantum	3001 mln. euro
Schaalsprong OV Zuidelijke Randstad	1000 mln. euro
Schaalsprong OV MRA	1500 mln. euro
Brainport Eindhoven	30 mln. euro

Hierbij dient wel te worden aangemerkt dat deze bijdrages met een behoorlijke onzekerheidsmarge zijn omgeven. Dit geldt in sterkere mate voor projecten waar het kabinet kiest voor een reservering of voorwaardelijke toekenning, aangezien indieners hierbij is gevraagd aanpassingen te maken in het voorstel die ook van invloed kunnen zijn op de te verwachten bijdrages van derden.

Nagestreefde doeltreffendheid

De aanleiding voor het Groeifonds was om meer te investeren in terreinen die kansrijk zijn om de productiviteit te verhogen. Dit zijn de terreinen (1) kennisontwikkeling, (2) research & development (R&D) en innovatie en (3) infrastructuur. In al deze terreinen zijn voorstellen ingediend en worden middelen toegekend en/of gereserveerd.

Het kabinet vertrouwt op het oordeel van de beoordelingsadviescommissie, die getoetst heeft of voorstellen het verdienvermogen van Nederland versterken en ze maatschappelijke uitdagingen adresseren in de gedefinieerde investeringsterreinen. De commissie heeft voor de toetsing van voorstellen een eigen analysekader ontwikkeld, waarbij getoetst is op basis van de volgende criteria:

- 1) *Het bbb-effect*: de bijdrage aan het structurele verdienvermogen van Nederland in verhouding tot de gevraagde bijdrage.
- 2) *De strategische onderbouwing* van de doelstellingen, de mate van vernieuwing en aansluiting bij groeikansen, internationale uitdagingen en maatschappelijke transitie.
- 3) *De kwaliteit van het projectplan*: logisch opgezet, in voldoende detail uitgewerkt (inclusief mijlpalen, evaluatiemomenten, *key performance indicators* (KPIs), risicoanalyse), uitvoerbaar en financieel verantwoord.
- 4) *De kwaliteit van de samenwerking en governance*: de ervaring van de indieners, een heldere structuur voor samenwerking en

	besluitvorming, en concrete toezeggingen van betrokken partijen. In de rapporten per terrein (hoofdstuk 6 in het advies van de commissie) wordt nader ingegaan op de beoordeling op deze criteria per voorstel. Het kabinet kiest er bewust voor om het advies van de commissie integraal over te nemen. Zo wordt geborgd dat het fonds op gepaste afstand van de politiek staat.
Evaluatieparagraaf (of en hoe)	De indienende departementen overzien de implementatie van voorstellen. Daarnaast heeft ook de adviescommissie een belangrijke rol in het monitoren en evalueren van de voortgang. Zij maken afspraken met de indieners van individuele projecten over tussentijdse evaluaties. Op basis van afgesproken mijlpalen en KPIs beoordeelt de commissie of lopende projecten volgens planning verlopen. Toekenning van middelen vindt in de regel dan ook gefaseerd plaats op basis van afgesproken mijlpalen. De commissie brengt verslag uit over de voortgang van projecten in een jaarlijks rapport. Daarin wordt tevens gereflecteerd op de werkwijze van de commissie. Het fonds als geheel wordt elke vijf jaar geëvalueerd door het ministerie van EZK en het ministerie van Financiën. Twee jaar na de oprichting zal ook een tussentijdse evaluatie plaatsvinden, met bijzondere aandacht voor de governance.